

رده‌بندی جهانی آزادی مطبوعات ۲۰۱۱-۲۰۱۲

در ایران (۱۷۵) سال‌هاست که سرکوب و تحقیر دوام‌دار روزنامه‌نگاران ✘ به فرهنگ سیاسی حاکمیت تبدیل شده است. ادامه حیات این رژیم بسته به سرکوب رسانه‌هاست. این کشور همزمان با بهار عرب در خاورمیانه، همچنان بزرگترین زندان و یکی از سه زندان بزرگ جهان برای روزنامه‌نگاران و وب‌نگاران بود. عراق (۱۵۲) با از دست دادن ۲۲ رده به جایگاه پیشین خود در سال مرگبار ۲۰۰۸ نزدیک شده است.

چین، ایران و سوریه در آخرین رده های جدول رده‌بندی، سال جنبش، بهار و سرکوب

پاریس ۵ بهمن ۱۳۹۰، ۲۵ ژانویه ۲۰۱۲ - گزارشگران بدون مرز دهمین رده‌بندی سالانه‌ی آزادی مطبوعات در جهان را منتشر کرد. این رده‌بندی با همکاری صدها تن از روزنامه‌نگاران و کارشناسان رسانه‌ها تهیه شده است

دگرگونی دهمین رده‌بندی با سرکوب و جنبش‌های اعتراضی

«در دهمین رده‌بندی آزادی مطبوعات در جهان تغییرات بسیارند. تغییراتی که بازتاب رویدادهای باور نکردنی و پربار سال گذشته به ویژه در جهان عرب هستند. بسیاری از رسانه‌ها برای پوشش خبری خیزش‌های دمکراتیک و یا جنبش‌های اعتراضی مخالفان هزینه‌ی سنگین پرداخت کردند. مهار اطلاعات داو قدرت و فرصتی برای در قدرت ماندن رژیم‌های توتالیتر و سرکوبگر است. سال ۲۰۱۱، همچنین ترسیم‌گر نقش برجسته شهروند وب‌نگاران در تولید و انتشار اطلاعات بود.»

سال گذشته «سرکوب» واژه‌ی سال بود. در جهان هیچگاه آزادی اطلاع‌رسانی تا به این حد با دمکراسی هم‌پیوند نبوده است. هیچگاه کار روزنامه‌نگاران به این اندازه دشمنان آزادی را آزار نداده است. هیچگاه اقدام به سانسور و تهاجم فیزیکی به روزنامه‌نگاران به این تعداد نبوده است. حل این معادله اسان است: نبود و یا حذف آزادی‌های عمومی به شکل مکانیکی منجر به حذف و نبود آزادی مطبوعات می‌شود. دیکتاتورها از آزادی اطلاعات می‌ترسند و آنرا ممنوع می‌کنند، به ویژه آن‌گاه که پایه‌های قدرتشان را می‌لرزاند.

سه کشور جهمنی برای آزادی رسانه‌ها، اریتره، ترکمنستان و کره شمالی، دیکتاتورهای مطلق هستند که در آنها آزادی وجود ندارد، بدون هیچ تعجیبی امسال هم چون هر سال در آخرین رده‌های جدول رده‌بندی قرار دارند. امسال در اصل ایران (۱۷۵)، سوریه (۱۷۶) و چین (۱۷۴) رتبه‌های آخرین جدول هستند. سه کشوری که گویی با عالم واقعیت قطع رابطه کرده‌اند، دیوانه‌وار در سراشیب ترور سقوط می‌کنند. بحرین، ویتنام رژیم‌هایی به تمام معنا سرکوبگر هستند، چون اوگاندا و روسیه سفید به قعر جدول و سرکوبگری فرو افتاده‌اند.

در رده‌بندی آزادی مطبوعات ۲۰۱۱-۲۰۱۲ کشورهای همیشگی، فنلاند، نروژ، هلند، و... صدر نشینی خود را حفظ کرده‌اند. کشورهای که آزادی‌های بنیادین را محترم می‌شمارند. یادآور شویم که استقلال رسانه‌ها جز در دموکراسی‌های قدرتمند نمی‌تواند محفوظ بماند و همواره دموکراسی از آزادی مطبوعات تغذیه می‌کند. ورود کشورهای چون کاپورت و نامیبیا در میان بیست کشور صدر جدول قابل تامل است، کشورهای که در سال ۲۰۱۱ هیچ اقدامی علیه آزادی مطبوعات و روزنامه‌نگاران نکرده‌اند.

جنبش‌های اعتراضی

قیام در کشورهای عربی و اقدامات رهبران این کشورها برای مهار اطلاعات، دهمین رده‌بندی آزادی مطبوعات گزارشگران بدون مرز را دگرگون کرده است. برخی از دشمنان آزادی رسانه‌ها و اینترنت از قدرت برکنار شدند. برخی دیگر قدرت را با قدرت سرکوب مردم در دست دارند. جهان عرب موتور تاریخ در سال ۲۰۱۱ بود، تحولات گسترده‌ی سیاسی اما با بیلانی متناقض، تونس و بحرین دو سویی متضاد این بیلان هستند، در تونس (۱۳۴) با درد بسیار نظامی دموکراتیک متولد شد که علت ۳۰ رده صعود آن است، هر چند که هنوز در این کشور رسانه‌های مستقل جایگاه خود را نیافته‌اند. بحرین (۱۷۳) با سرکوب جنبش دموکراتیک، برگزاری دادگاه‌های زنجیره‌ای برای مدافعان حقوق بشر و مسدود کردن تمامی فضای آزاد، ۲۹ رده از دست داد. اگر لیبی (۱۵۴) صفحه‌ی دوران قذافی را ورق زد، یمن در رویدادهای خشونت‌بار میان هواداران و مخالفان علی عبدالله صالح در رده ۱۷۱ درجا زد. کشورهای "بهار عرب" در برابر آینده‌ای نامعلوم قرار گرفته‌اند. جایگاه رسانه‌های مستقل، پرسشی است که هنوز پاسخ به آن ممکن نیست. چون مصر (۱۶۶) که با نا امید شدن دموکرات‌ها در نتیجه عملکرد شورای عالی ارتش که قدرت را در آغاز سال ۲۰۱۱ به دست گرفت، ۳۹ رده فرو افتاد.

سوریه (۱۷۶) پیش از این نیز در رده بندی ۲۰۱۰ در رتبه‌ی خوبی قرار نداشت، در دهمین رده بندی بازهم سقوط کرده است. سانسور کامل رسانه‌ها، مهار عمومی اطلاعات و خشونت کور علیه حرفه‌کاران رسانه‌ها از اصلی‌ترین دلایل این سقوط است.

در دیگر نقاط جهان، جنبش‌های مردمی الهام گرفته از بهار عرب با سرکوب پرخشونتی روبرو شدند. ویتنام (۱۷۲) دستگیری‌ها را افزایش داد. چین (۱۷۴) در برابر اعتراضات منطقه‌ای مردمی خسته از فساد سیاسی و بی‌عدالتی، بر دامنه‌ی سانسور اطلاع‌رسانی در رسانه‌ها و اینترنت و بازداشت‌های غیر قضایی افزود. در جمهوری آذربایجان (۱۶۲) تهدید و خشونت و بازداشت به شکل انفجاری رسید. رژیم اقتدارگرای الهام علی‌اف با هدف ممنوع کردن اطلاع‌رسانی از جنبش اعتراضی در زندانی کردن شهروندوب‌نگاران، ربودن روزنامه‌نگاران مخالف و تعطیل کردن رسانه‌های خارجی، تردید نکرد.

اوگاندا (۱۳۹) با حمایت کامل رئیس‌جمهور یوری موسه وینی موجی از سرکوب بی‌سابقه علیه جنبش‌های اعتراضی مخالفان و رسانه‌های مستقل که انتخابات فوریه ۲۰۱۱ را پوشش می‌دادند، به راه افتاد. به همین گونه شیلی (۸۰) که ۴۷ رده را برای نقض آزادی اطلاع‌رسانی از دست داد، بیشترین موارد اعمال خشونت از سوی نیروی انتظامی علیه پوشش خبری اعتراضات جنبش دانشجویی انجام شد. در میان کشورهای قاره آمریکا، ایالات متحده آمریکا همچون شیلی، با دستگیری وسیع حرفه‌کاران رسانه‌ها برای پوشش خبری جنبش "وال استریت را اشغال کنید" ۲۷ رده از دست داد و در رتبه‌ی (۴۷) قرار گرفت.

کشورهای اروپایی که از دیگر کشورهای قاره کهن فاصله می‌گیرند

دهمین رده بندی شاهی بر وجود تفاوت فاحش میان کشورهای اروپایی است. خشونت‌های پس از انتخابات مورد مناقشه ریاست جمهوری لوچنکوف در روسیه سفید (۱۶۸) علت از دست دادن ۱۴ رده برای این کشور است. به هنگامی که ترکیه (۱۴۸) خود را به عنوان نمونه‌ای برای دیگر کشورهای منطقه معرفی می‌کند، شاهد پسرفت فاحش آن هستیم، برخلاف وعده‌های اصلاحات، دستگاه قضایی دستور بازداشت جمعی روزنامه‌نگاران را صادر می‌کند، امری که از زمان کودتا و حکومت نظامی بر ترکیه بی سابقه بود.

رده بندی نشانگر نوعی رکود در میان کشورهای اتحادیه اروپا است. از یک سو فاصله‌ای قابل تامل میان کشورهای است که به شکل سنتی دارای رتبه‌ی خوبی در جدول هستند (فنلاند و هلند) و از سوی دیگر کشورهای

چون بلغارستان (۸۰)، یونان (۷۰) و یا ایتالیا (۶۱) که عمدتاً به دلیل نبود اراده‌ای سیاسی نمی‌خواهند به تضعیقات نسبت به آزادی رسانه‌ها پایان دهند. فرانسه پیشرفتی اندک داشته است و از رده‌ی ۴۴ به رده‌ی ۳۸ صعود کرده است. در منطقه‌ی بالکان، آزادی مطبوعات بیش از هر زمانی دیگر به چالشی برای انتخاب میان نیاز به هم‌گرایی با اروپا و پذیرش اثرات زیان‌آور بحران اقتصادی بدل شده است.

کشورهای بسیاری همچنان قربانی فرهنگ خشونت‌بار و مصون از پیگرد قضایی، علیه رسانه‌ها هستند. بدون مبارزه‌ای موثر با عدم مجازات این فرهنگ تغییر نخواهد کرد. از جمله این کشورها می‌توان از مکزیک و هندوراس نام برد که در رده‌های ۱۴۹ و ۱۳۵ قرار دارند، پاکستان (۱۵۱) برای دومین سال متمادی مرگبارترین کشور جهان برای خبرنگاران است. نبود امنیت معضل اصلی برای روزنامه‌نگاران و رسانه‌ها در پاکستان و افغانستان (۱۵۰) است که با تهدیدهای دائمی طالبان و افراط‌گرایان مذهبی و جدایی‌طلب تحت فشار قرار دارند. در سومالی (۱۶۴) بیش از بیست سال است که جنگ ادامه دارد و هیچ راه حلی برای هرج و مرج آن پیدا نشده است. تنها روزنامه‌نگاران با پرداخت جان خود هزینه‌ی سنگین این وضعیت را می‌پردازند.

در ایران (۱۷۵) سال‌هاست که سرکوب و تحقیر دوام‌دار روزنامه‌نگاران به فرهنگ سیاسی حاکمیت تبدیل شده است. ادامه حیات این رژیم بسته به سرکوب رسانه‌هاست. این کشور همزمان با بهار عرب در خاورمیانه، همچنان بزرگترین زندان و یکی از سه زندان بزرگ جهان برای روزنامه‌نگاران و وب‌نگاران بود. عراق (۱۵۲) با از دست دادن ۲۲ رده به جایگاه پیشین خود در سال مرگبار ۲۰۰۸ نزدیک شده است.

تغییرات قابل ملاحظه

دولت جوان سودان جنوبی که با چالش‌های متعددی رو در رو است به جمع کشورهای رده‌بندی وارد شده است و در جایگاه نسبتاً خوبی و در رتبه‌ی ۱۱۱ قرار گرفته است، پیش از این کشور سودان (۱۷۰) در قعر جدول قرار داشت. برمه (۱۶۹) نسبت به سال‌های گذشته و در پی تغییرات سیاسی امیدوارکننده‌ی آخرین ماه‌های سال جاری، که تداوم آن‌ها باید ثابت شود، در موضع بهتری جای گرفته است. نیجر (۲۹) با انتقال قدرت سیاسی در این سال پیشرفت قابل ملاحظه‌ای را با صعود ۷۵ رده طی کرده است.

در قاره‌ی آفریقا است که رده‌بندی امسال شاهد سقوط‌های جدی است.

جیبوتی(۱۵۹) دیکتاتوری کوچک شاخ آفریقا ۴۹ رده از دست داده است. ملاوی(۱۴۶) با تشدید گرایشات توتالیتر رئیس جمهورش بینگو و موتاریکا، ۶۷ رده سقوط کرده است. جنگ چند ماهی پس از انتخابات ساحل عاج(۱۵۹) که آسیبهای جدی به رسانه‌ها وارد کرد منجر به از دست دادن ۴۱ رده برای این کشور شد. در کشورهای امریکای لاتین سقوط ۴۱ رده‌ای برزیل(۹۹) را افزایش ناامنی و مرگ غمانگیز سه خبرنگار توضیح می‌دهد.